

Jordbruksarbete

I jordbruksarbetet utsätts man för många faktorer som kan orsaka yrkessjukdomar och andra hälsoproblem. Syftet med denna webbsida är att främja hälsosamma och säkra arbetsförhållanden och ge mer information om åtgärder för att minska exponeringen för arbetstagarna.

Exponering

I jordbruksarbete förekommer flera faktorer som kan orsaka hälsoskador. Produktionsriktningen påverkar förekomsten av hälsorisker; på djurgårdar och växtodlingsgårdar avviker riskfaktorerna från varandra.

De mest betydande luftföroeningarna på djurgårdar är djurmjäll, animaliska mikrober, lagerkvalster, foderdamm och mögel. Dessutom hanteras regelbundet bl.a. desinfektions- och tvättmedel i arbetet.

På växtodlingsgårdar är typiska agenser vegetabiliskt damm och mögel, jordlevande mikrober, växtskyddsmedel och lagerkvalster.

I jordbrukets produktionslokaler, såsom djurstall, slamtankar och -vagnar samt fodersilor, kan det förekomma betydande mängder skadliga gaser, såsom ammoniak, svavelväte, kolmonoxid, koldioxid och dieselavgaser.

Vid reparations- och underhållsarbeten på utrustningen kan arbetstagaren exponeras för oljor, lösningsmedel och svetsångor.

Faktorer som belastar huden är överdriven användning av tvättmedel, vått och smutsigt arbete och skyddshandskar som får huden att svettas.

Jordbruksarbete kan också vara fysiskt belastande och bullrigt. I jordbruksarbete kan olycksrisken orsakas av arbetsredskap och -metoder samt produktionsdjur. Dessutom framhävs i arbetet de enligt årsklockan upprepade arbetstopparna av entreprenadkaraktär som utsätter arbetstagarna för naturkrafter.

Hälsoskador

Astma och allergisk snuva kan utvecklas genom exponering för organiskt damm (djurmjäll, mjöl-, hödamm), mögel och lagerkvalster. Vid hantering av jordiga grönsaker stiger mikrobiella föroeningar i jorden upp i andningszonen, vilket kan orsaka eller förvärra astma.

Skadliga gaser som frigörs från slam kan orsaka svåra irritationssymtom i luftvägarna, irritationsastma och i värsta fall förgiftning. Allergisk alveolit (mögeldammslungsjukdom) och ODTS (organic dust toxic syndrome) är lungsjukdomar som orsakar feber och andnöd på grund av överdriven exponering av luftvägarna för biologiskt damm, såsom mögeldamm.

Irritationseksem eller allergiskt kontakteksem uppstår vanligen på händernas eller armarnas hud och orsakas av direktkontakt med ämnen i arbetsmiljön. Orsaker till irritationseksem är bl.a. smutsiga och blöta händer, tvätt- och desinfektionsmedel samt skyddshandskarnas baddande effekt. Typiska orsaker till allergiskt kontakteksem är desinfektions- och tvättmedel samt gummimaterial; orsakerna till kontaktnässelutslag är bl.a. djurmjäll och mjöl.

Växtskyddsmedel kan orsaka irritationssymtom på hud och luftvägar och i sällsynta fall allergier eller förgiftningar. Sjukdomar som orsakas av bakterier eller virus är bl.a. sorkfeber orsakad av sorkars avföringsdamm, borrelia som sprids av fästingar, harpest som smittas via myggor samt hudsjukdomar på djurgårdar såsom tularemi och rödsjuka.

Andra hälsoskador som förekommer i jordbruksarbete är nedsatt hörsel samt sjukdomar i stöd- och rörelseorganen. Ansvaret i samband med företagarens arbete och den bindande arbetsmiljön kan vara psykiskt belastande.

**MER INFORMATION OM FAROR I JORDBRUKS-
ARBETET OCH FÖREBYGGANDE AV HÄLS-
ORISKER FINNS PÅ ADRESSERNA WWW.TTL.FI/
MAATALOUS OCH WWW.MELA.FI**

Att minska skadorna

För att minska hälsoskadorna på arbetsplatsen ska man bekanta sig med de ämnen, material och utsläpp som används samt deras hälsoeffekter. Exponeringen ska i första hand minskas genom säkra arbetsmetoder, tillräcklig allmän och punktventilation på arbetsplatsen samt vid behov även med personlig skyddsutrustning.

Andningsskydd som lämpar sig för djurhållningsarbete är motoriserade andningsskydd, dvs. fläktapparater och hel- eller halvmasker. Filtret ska väljas utifrån uppgiften: det finns filter som skyddar mot damm eller gaser och vid behov även kombinationsfilter.

Isolerande skyddsutrustning behövs vid arbeten där det finns risk för syrebrist eller där det förekommer stora mängder skadliga gaser. Vid kortvariga dam-

miga arbeten räcker det ofta med engångsskydd. Bra skyddshandskar är långskaftade nitrilgummihandskar som skyddar mot vatten och rengöringsmedel eller plasthandskar som vid behov kan användas med en bomullsinnerhandske. Vilken typ av skyddshandske som lämpar sig för kemikaliearbete kan kontrolleras i säkerhetsdatabladet för den kemikalie som används.

Handledning från företagshälsovården

Vi rekommenderar ett nära samarbete med er företagshälsovård i alla frågor som rör sjukdomar, symtom, skydd och arbetsmiljö. Enligt [arbetarskyddslagen \(738/2002\)](http://www.arbetsinspektionen.se/arbetslag/738/2002) är arbetsgivaren skyldig att utreda och bedöma riskerna i arbetet samt vidta tillräckliga åtgärder för att förebygga dem. Företagshälsovården är sakkunnig i frågor som gäller hälsa och säkerhet i arbetet. Den ska göra en arbetsplatsutredning där arbetets hälsokonsekvenser bedöms.

Företagshälsovården ska fästa uppmärksamhet vid exponeringens kvalitet och mängd, skydd, hud-, luftvägs- och ögonsymtom samt uppföljning av personer som uppvisar symtom. Hälsoundersökningarna ska utföras med 1–3 års mellanrum baserat på Bedömningen av betydelsen för hälsan.

Om ni behöver mer information, arbetsplatsmätningstjänster eller hjälp med åtgärder för att förebygga exponering, kan ni kontakta Arbetshälsoinstitutets experter.

Tuula Liukkonen
ledande expert
tuula.liukkonen@ttl.fi
+358 30 474 3208

Pirjo Heikkinen
produktchef
pirjo.heikkinen@ttl.fi
+358 44 720 1764